Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

13.1.2023

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Asia: HE 243/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain, henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 29 §:n ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa liikenne- ja viestintävaliokunnan kokoukseen 20.1.2023.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia. Lakeihin ehdotetaan muutoksia, jotka mahdollistaisivat sujuvamman viranomaisten välisen tiedonvaihdon yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta merkittävissä tietoturvaloukkaustilanteissa ja niiden uhkissa. Ehdotuksessa Puolustusvoimien ja poliisin Liikenne- ja viestintävirastolle antamaa virka-apua ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan merkittäviä tietoturvaloukkauksia ja -uhkia. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi viestinnän välittäjän oikeudesta oma-aloitteisesti luovuttaa Liikenne- ja viestintävirastolle tietoja viesteistä ja välitystiedoista tietoturvaloukkausten selvittämiseksi tai ennaltaehkäisemiseksi.

Sisäministeriö on osallistunut liikenne- ja viestintäministeriön asettaman työryhmän työskentelyyn ja sen esittämät näkemykset on pääosin otettu huomioon työryhmän työskentelyn aikana.

Sisäministeriö pitää esityksen tavoitteita kannatettavina ja katsoo, että esityksessä yksilöityjen toimijoiden välisen tiedonvaihdon ja virka-avun toimivuus on tärkeää tietoturvaloukkausten havainnoinnissa, torjunnassa ja selvittämisessä. Viranomaiset tarvitsevat tehokkaat, nopeasti käyttöön otettavissa ja toteutettavissa olevat keinot toimia vakavissa häiriötilanteissa tai niiden selvästi uhatessa. Riittävät toimintaedellytykset ja tietojen vaihtomahdollisuudet ovat nykyään aiempaakin tärkeämpiä muuttuneessa kyberturvallisuusympäristössä ja nykyisessä turvallisuusympäristössä.

Ehdotuksella mahdollistetaan nykyistä laajemmin tiedonvaihto ja yhteistyö viranomaisten välillä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta merkittävissä tietoturvaloukkaustilanteissa ja vakavan uhan selvittämisessä. Valmistelulle asetetun ajan puitteissa ei ole voitu ratkaista kaikkia tiedonvaihtoon liittyviä haasteita. Kynnys tiedonvaihdolle onkin esityksessä asetettu kovin korkealle ja sen alapuolelle jää joukko edelleen erittäin vakavaksi katsottuja rikoksia, joissa yhteiskunnan ja yksilönkin kannalta on vahva selvittämis- ja vahinkojen estämisintressi. Esimerkkeinä voidaan mainita vakavat kiristyshaittaohjelmatapaukset, jotka ovat pahimmillaan lamauttaneet esimerkiksi koko yrityksen toiminnan.

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo@intermin.fi | www.intermin.fi

Sähköisen viestinnän palveluita annetun lain muuttaminen; virka-apu 309 §

Virka-apusääntelyä ehdotetaan täydennettäväksi Liikenne- ja viestintäviraston saaman virka-avun osalta sellaisilta viranomaisilta, joilla on käytännössä kyvykkyyttä tietoturvaloukkausten tai uhkien selvittämiseksi. Näitä viranomaisia ovat poliisi, suojelupoliisi ja Puolustusvoimat. Liikenne- ja viestintäviraston osalta tavoitteena on myös keventää virka-apumenettelyn päätöksentekoprosessia.

Sisäministeriön näkemyksen mukaan virka-apua koskevia ehdotuksia voidaan pitää kannatettavina ja perusteltuina.

Poliisin resurssien ja ajankäytön näkökulmasta on tärkeää, että sähköisen viestinnänpalveluista annetun lain muuttamisesta esitetyn lain 309 §:n 3 momenttiin on selkeästi kirjattu se, että virka-avusta aiheutuneista kustannuksista vastaa virka-avun pyytäjä, jollei asiasta toisin sovita ja että virka-avun antamisen edellytyksenä on, että se ei vaaranna virka-apua antavalle viranomaiselle säädettyjen muiden tärkeiden tehtävien suorittamista.

Vakavien tietoturvauhkien ja -loukkausten estäminen, selvittäminen ja hallinta vaativat lähes aina kiireellisiä toimenpiteitä, joten sisäministeriö pitää perusteltuna virka-apuprosessin riittävän joustavuuden ja nopeuden kannalta ehdotusta siitä, että Liikenne- ja viestintävirasto voisi tulevaisuudessa itse tehdä päätöksen virka-avun antamisesta esityksen mukaisissa tarkoituksissa.

Virka-avun antaminen ei oikeuta Liikenne- ja viestintävirastoa antamaan toiselle viranomaiselle tietoja viesteistä, välitystiedoista tai sijaintitiedoista. Tapausten selvittelyssä esimerkiksi asiantuntija-avun yhteydessä tällaiselle tiedonvaihdolle voi kuitenkin olla nimenomainen tarve. Sekä virka-apua koskevassa säännöksessä 309 § että tiedonvaihdon mahdollistavan 319 a §:n tilanteissa on kyse merkittävistä tietoturvaloukkauksista.

319 a § Tietojen luovuttaminen merkittävässä tietoturvaloukkauksessa tai -uhkassa

Sisäministeriö katsoo, että vakavien tietoturvaloukkausten ja -uhkien hallinnan näkökulmasta on tärkeää, että esityksessä yksilöidyillä viranomaisilla on käytettävissään mahdollisimman kattavat ja oikea-aikaiset tiedot merkittävien ja vaikutuksiltaan vakavien tietoturvaloukkausten ja -uhkien selvittämiseksi, ennalta estämiseksi sekä vaikutusten poistamiseksi ja minimoimiseksi. Tästä syystä on perusteltua, että Liikenne- ja viestintäviraston, poliisin, suojelupoliisin ja Puolustusvoimien välinen vakaviin tietoturvaloukkauksiin ja -uhkiin liittyvä riittävä tietojenvaihto mahdollistetaan lainsäädännössä. Säännös mahdollistaa tietojen vaihdon tilanteessa, jos merkittävä tietoturvaloukkauksen tai sellaisen vakavan uhkan vaikutukset kohdistuvat pykälässä lueteltuihin, yhteiskunnan toiminnan kannalta elintärkeisiin toimintoihin tai niihin liittyviin tietoaineistoihin.

Kynnys tietojen vaihtamiselle on asetettu korkealle ja jättää edelleen tiedonvaihdon ulkopuolelle sellaisia tietoturvaloukkauksia, joiden osalta yhteiskunnalla on selkeä selvittämis- ja vahinkojen estämisintressi. Työtä tiedonvaihdon parantamiseksi viranomaisten välillä tuleekin edelleen jatkaa. Sisäministeriö ja puolustusministeriö ovat asettaneet hankkeen, jossa selvityshankkeen viranomaisten toimintaedellytysten arvioimiseksi kansallisen kyberturvallisuuden varmistamisessa, kyberrikollisuuden torjunnassa, kyberpuolustuksessa sekä nopeasti kehittyvissä yhteiskunnan kyberturvallisuutta uhkaavissa tilanteissa, ottaen huomioon kansallisen ja kansainvälisen uhkaympäristön jatkuvan kehittymisen.

Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa 22 §

Ehdotuksella on täsmennetty ja nimenomaisesti todettu oikeus luovuttaa tietoja Liikenne- ja viestintävirastolle. Lisäys on ehdotettu tehtäväksi poliisin henkilötietojen käsittelyä koskevaan säädökseen.

Sisäministeriöllä ei ole huomautettavaa ehdotuksesta.

Lainsäädäntöneuvos Tiina Ferm